

פטרון מערכת דעה:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
זו"ה האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

דעה

דעה
אליק אביד
ועבדהו

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

גליון רכא - פרשת ויקרא - שנת תשפ"ה

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

ולפני

כבוד ענוה:

ווי גרעסער צדיקים
גייען - ווערן זיי
קלענער ביי זיך

עמוד ה

פרשת ויקרא

משנת החסידות

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

• בתוך המאמר:

- מה היתה הכפרה הראשונה שהוצרכה בעולם?
- מהי מעלת הקרבנות של זמן העתיד לעומת מדרגתן בזמן הזה?
- מהי תכלית הטובה היוצאת מפגם מיעוט הירח?
- ימי חודש ניסן מתקנים את החושך של לילי טבת הארוכות
- מהו הקשר בין עבודת הנרות של אהרן הכהן לקרבנות הנשיאים?
- מה ענין פגם ההוד? ובמה הוא מקושר למיעוט הירח?

ואת אשמו יביא לה:

תיקון מיעוט הירח ע"י עבודת הקרבנות

סיכום ותמצית:

א. שורש הקרבנות בקרבן המכפר על מיעוט הירח, ולכן מתחדשים ב"ח ניסן שהוא עיקר זמן כפרה זו. אך הקרבנות אינם בשלימות כל עוד שלא נתקן שורש הפגם.

חודש לכפר על פגם מיעוט הירח הוא שורש כל הקרבנות הקרבים במקדש, וכפרה זאת היא מקור כל הכפרות הנעשות בו.

מניין הפסוקים שבתורת כהנים עולה כמנין 'שמש ירח'

ורמז לדבר יש, כי מנין הפסוקים שבספר תורת כהנים הוא תנ"ח פסוקים, ומספר זה עולה כמנין 'שמש ירח', לרמז על טעם כל הקרבנות הכתובים בספר הזה, ששורש כולם הוא בפגם מיעוט הירח - שנהפכה להיות המאור הקטן לעומת המאור הגדול ה'שמש', ותכלית כל הקרבנות היא לכפר ולרצות על פגם זה, כדי להשלים את הירח מחסרונה ולהשוותה אל השמש.

'א' זעירא' רומזת על מיעוט 'אלופו של עולם'

עוד יש לרמז זאת בתיבה הראשונה שבספר 'ויקרא' שיש בה 'א' זעירא, והא' זעירא מורה על שמדת המלכות של האלופו של עולם נתמעטה וירדה למקום הקטנות. וכמו כן 'ויקרא' הוא מלשון יקר וכבוד (ראה בזה"ק ריש פרשתו), והא' זעירא שבו מורה על המעטותו של כבוד ה', והיינו ענין מיעוט הירח, שמדת מלכותו ית' נתמעטה כביכול וירדה למקום הגלות, בסוד גלות השכינה^(א).

ענין הקרבנות אינו בשלימות - כל עוד שאין הלבנה מאירה כאור החמה

היוצא מהאמור, ששורש כל הקרבנות הקרבים במקדש הוא הקרבן הבא לכפר על פגם שורשי זה של מיעוט הירח.

ומעתה, מאחר שרואים שכפרה זו עדיין איננה בשלימות כל עוד שאין אור הירח מאיר כאור החמה, וכדמוכח מכך אשר בכל ראש חודש צריכים להקריב כפרה מחודשת על מיעוט הירח, הרי שפגם זה צריך כפרה תמידית בכל ראש חודש, ולא יתקון לגמרי עד לעתיד לבוא, כאשר יתקיים מאמר הכתוב (ישעיה ל, טו) 'היה אור הלבנה כאור החמה'. ומאחר שקרבן זה הוא שורש כל הקרבנות, יש ללמוד מכך שגם כל ענין הקרבנות עדיין איננו בשלימותו, עד לעתיד עליו הובחנונו 'עולותיהם וזבחייהם לרצון על מזבח' (שם נ, ז), שאז יהא תיקון המזבח והקרבנות בשלימות, וכלשון התפלה (מוסף לראש חודש) 'מזבח חדש בציון תבין, ועולת ראש חודש נעלה עליו, ושעירי עזים נעשה ברצון, ובעבודת בית המקדש נשמח כולנו'.

א

שורש הקרבנות הוא קרבן הכפרה על מיעוט הירח

הנה פרשה זו פותחת את ספר תורת כהנים, העוסק בעיקר בענייני הקרבנות לשמים, ובהעלאתן על המזבח שיהיו לרצון לפני ה', כדי לכפר ולרצות על בני ישראל.

שורש כל הקרבנות הוא הכפרה הראשונה שעל מיעוט הירח

והנה נודע שהפגם הראשון בעולם שהוצרך לכפרה, הוא מיעוט הירח - שנתמעטה הלבנה מגדולתה אחר שטענה 'אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד', שאז אמר הקב"ה 'הביאו כפרה עלי שמיעתי את הירח' (חולין ס:). והכפרה הבאה לרצות ולכפר על פגם זה, הוא שעיר החטאת הקרב בכל ראש חודש - בעת התחדשות הירח בכל חודש - שרק בו נאמר 'לה' - (במדבר כח-יא) 'ושעיר עזים אחד לחטאת לה', 'לה' דייקא כביכול, לפי שאמר הקב"ה שעיר זה יהא כפרה על שמיעתי את הירח (שם). ומאחר שהפגם הלזה הוא שורש כל הפגמים והחטאים הנעשים בעולם, כי כל החסרונות ההווים אח"כ תלויים בחסרון זה של מיעוט הירח כנודע, הנה כמו כן הכפרה הניתנה לכפר עליו, היא שורש הכפרה הנעשה ע"י הקרבנות שמקריבים בני ישראל לכפר על כל חטאותם, כי כל הקרבנות מושרשים בקרבן זה הבא לכפר על כביכול ב"ה.

התחלת סדר הקרבנות בראש חודש ניסן - שמכפרים בו על מיעוט הירח

וראיה לדבר גם מכך שהיום הראשון שהתחיל בו סדר עבודת התמיד, ראשון לעבודה (שבת פז), היה ראש חודש ניסן, ראשון לחדשים (שם) שבו ביום התחילו להקריב קרבנות ציבור במשכן. והלא באותו היום הקריבו גם את השעיר הבא לכפר על מיעוט הירח. ולא עוד, אלא שראש חודש זה הוא שורש כל ראשי החדשים ותיקוני הירח הנעשים בהם, וכמו שנאמר בו (שמות יב ב) 'החודש הזה לכם ראש חדשים' וגו' (ראה בגליון הקודם). הרי מוכח מזה שהשעיר הנקרב בראש

פטרון הגליון - ניסן

נתנדב ע"י ידידנו הנכבד
מוה"ר יואל גרינפעלד הי"ו

לע"נ אמו האה"ח רבקה לאה ב"ר משה צבי ע"ה
נפטרה ר"ח ניסן תשס"ז לפ"ק

ב. מיעוט הירח: ירידת השכינה הק' להחיות את החושך, ולהעלות ניצוה"ק מהגלות. והיינו לילי טבת הארוכים שבהם החושך גדול יותר, וכהודאה על התקצרותם בא קרבנו של אדה"ר, אך החסרון היסודי בקרבות גרם שנהפך לעבודה זרה.

ג. פגם מדת ההוד: שאין מברכים על הרעה בלשון הטובה, כי מיעוט הירח מסתיר את הטוב הנחבא בחושך וברע. אך 'לעולם הבא כולו הטוב והמטיב'. תחלת תיקון ההוד ע"י שירת דוד ותודתו.

תוקף גלות השכינה בימי החשכות של תקופת טבת

מיעוט הירח: ירידת השכינה הק' להאיר במקומות החושך

וכדי להבין מהו שורשו של פגם זה בקרבנות, הנה ענין גלות השכינה שאמרנו שהיתה ע"י מיעוט הירח, הוא מה שעל מדת המלכות - המקבלת את אורה מן השמש המאיר ביום - לירד בחשכת לילה ובזמן הגלות למקומות החושך והאפלה, ולהשתדל להאיר שם מאורה הגדול, ועניינו הוא, שהשכינה הק' יורדת לגלות בכדי ללקט ניצוצות הקדושים שנפלו בעמקי הקליפות, והיא מאירה אליהם מאור זיו שכינתה כדי שיתעלו שוב למקומם הנכון במחנה הקדושה.

'הרבה צבאיה' רומז לריבוי הניצוצין המתעלים מתוך הגלות

ותיקונים גדולים אלו נרמזים במה שאמרנו חז"ל (רש"י בראשית א. טז, ע"פ בר"ד ה. ד) שמפני שמיעט השי"ת את הלבנה הרבה צבאיה כדי להפסי דעתה, והם הכוכבים המשמשים בלילה בעת שליטת הירח. **כי ריבוי הכוכבים מורים לניצוצי המלכות המתעלים בזמן הגלות, שהם הביוריים והתיקונים הנשגבים הנפעלים ע"י מדת המלכות המלקטת ומבשרת ניצוצין קדישין במקום הגלות**, והיא ממשכת את אור השמש למקום החושך וקטנות הגלות, ועי"ז נעשה ריבוי גדול של צבא השכינה

פגם מיעוט הירח ניכר ביותר בלילי טבת הארוכות

והנה אם כל עצם המעטת הירח גרמה לחושך ולילה, עד שלעת עתה אין הלבנה מאירה כאור החמה, הנה **ביותר בולט ענין מיעוט הירח בחודש טבת** שלילי טבת הארוכות מורות לחושך גדול השורה בזמן ההוא, ובהן ניכרת מאוד חשכות הלילה שנגרמה בעקבות מיעוט הירח. ובירידת הירח לתוך חשכות גדולה זו, צריכה היא ביותר לברר בירורים ולהעלות ניצוצות הקדושים, וכאמור שכל חכלית מיעוט הירח היתה כדי לתקן תיקונים במקום החושך.

קרבנו הראשון של אדה"ר היה על תיקון חשכות הלילה שבחודש טבת

ולפי האמור ששורש הקרבנות הוא כדי לכפר ולתקן את פגם **מיעוט הירח**, הנה כי כן מצינו שהקרבן הראשון שהקריב אדם הראשון היה בעקבות תיקון **חשכות הלילה**, וביותר על ענין לילי טבת הארוכות, וכדאיא בגמ' (ע"ז ח. ת) 'לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך, אמר, אי לי, שמה בשביל שסרחתי עולם חשון בעדי וחזר לתוהו ובוהו, וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים, עמד וישב שמונה ימים בתענית ובתפלה. כיון שראה תקופת טבת, וראה יום שוארץ והולך, אמר מנהגו של עולם הוא, הלך ועשה שמונה ימים טובים'. עוד איתא התם 'יום שנברא בו אדם הראשון, כיון ששקעה עליו חמה, אמר, אי לי, טבעשכיל ססרחתי עולם חשון בעדי ויחזור עולם לתוהו ובוהו, וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים. היה יושב וזוכה כל הלילה, וחזה בוכה כנגדו, כיון שעלה עמוד השחר, אמר מנהגו של עולם הוא, עמד והקריב שור שקרניו קודמין לפסחותיו, שנאמר (תהלים טז. לב) ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס'. הרי שהטעם שהקריב אדם הראשון קרבן היה מפני שראה את התיקון המתהווה אחר חשכות הלילה - שהוא כעין תיקון פגם מיעוט הירח.

אדה"ר קבע את תקופת טבת כחג לשם שמים, והגויים הפכו לעבד"ז

אמנם כדרך שאמרנו שכעת אין לנו את ענין הקרבנות בשלימות, וזה מפני שעדיין לא נתקן לגמרי חסרון מיעוט הירח, **לכן היה איזה פגם גם בקרבן זה של אדם הראשון**, והוא מה דמטיק הגמ' שם 'הוא קבעם לשם שמים, והם קבעום לשם עבודת כוכבים', כלומר שאותם הימים של תקופת טבת שקבע אדם הראשון לימים טובים לשם שמים, באו האומות אח"כ וקבעום לחגאות של עבודה זרה, עד היום הזה.

החסרון בקרבן אדה"ר גרם שיוכל אח"כ להתהפך לעבודה זרה

והיינו שעצם זה שהיום טוב שקבע אדם הראשון לשם ה' נתהפך ליום אדם של עובדי כוכבים, הוא הוכחה שחל איזה חסרון באותו הקרבן שהקריב אדם הראשון, כי דבר הנעשה בתכלית השלימות אי אפשר שישתלשל ממנו עבודה זרה, ומאחר שרואים שכן יצא ממנו יום חג לגויים, הרי שלא היתה הקרבה זו בשלימות.

ואשר על כך שיבח דוד המלך ע"ה את עצמו באמרו (שם פסוק ל"א) **'אהללה שם אלקים בשיר ואגדלנו בתודה, ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס'**, כלומר שהתהילות של דוד המלך ע"ה טובים יותר בעיני ה' מהשור פר שהקריב אדם הראשון, ומטעם הנ"ל, שקרבנו של אדה"ר לא היה בשלימות, והוצרך עדיין לתיקון^(א).

'היטיבה ברצונך את ציון תבנה חומות ירושלים - אז תחפוץ זבחי צדק עולה וכליל'

ומעתה, מאחר שקרבן הראשון של האדם לא היה בו שלימות, מכחו נמשך חסרון השלימות גם בכל הקרבנות של כל הדורות עד ביאת משיח, ורק לעתיד לבוא בזמן התיקון יגיעו לשלימותם, וכמ"ש (שם נא, כ-כא) 'היטיבה ברצונך את ציון תבנה חומות ירושלים, אז תחפוץ זבחי צדק עולה וכליל, אז יעלו על מזבחך פריס'

מיעוט הירח גרם חיסרון במדת ההודאה להשי"ת

והנה מחסרון זה שישנו לעת עתה בענין הקרבנות, שעניינו מושרש בפגם מיעוט הירח שעדיין לא נתקן לגמרי, משתלשל ג"כ מה שמדת ההוד עדיין איננה בשלימות, והיינו מה שלעת עתה אי אפשר להודות ולהלל להשי"ת כראוי וכנכון, וכמו שיבואר.

פגם מדת ההוד: שאי אפשר לברך על הרעה בלשון שמברכים על הטובה

כי הנה **מיעוט הירח הוא הגורם לכל הצרות והחסרונות שבעולם, כי כולם מכונים בשם חושך** - חסרון האור הנגרם מהמעטת אור הלבנה. אמנם נודע שלאמיתו של דבר אין מציאות כזו של רע בעולם כלל, וכדרך דתנן (מכרות נד.) 'חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה', ולפי פשוטו הכוונה בהשוואה ממש. אלא שבגמ' הקשו על כך (שם טו:) 'והתנן על בשרות טובות אומר הטוב והמטיב, על בשרות רעות אומר ברוך דיין האמת', ומשני 'אמר רבא לא נצרכה אלא לקבלינהו בשמחה'. היוצא מזה, שעל אף שבאמת חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, בכל זאת אין ברכותיהן שוות, כי אי אפשר לברך על הרעה באותה מטבע עצמה שמברכים על הטובה.

מכח מיעוט הירח אין הטוב הגנוז בתוך החושך נראה בהדיא

ויסוד הדבר הוא כאמור, כי מיעוט הירח גרם לכך שלעין החיצונית אין הטוב הנפעל במאורע הרע נראה וניכר כלל, ולכן **על אף שאנו ידיעים ומאמינים שאין שום רע יורד מלמעלה, מכל מקום כיוון שלפי ראות עינינו נראה הדבר בחושך וצער, אי אפשר לברך עליו את אותה הברכה שמברכים על הטובה**. וכענין שאמרנו ז"ל (יומא טז:) על ירמיה ודניאל שלא אמרו 'אבור' ו'נורא', 'מתוך שידעין בהקב"ה שאמיתו הוא, לפיכך לא כיזבו בו'. כלומר שלא שייך לברך ברכה על מדרגה שאין עומדים בה עתה, ועל כן מכיון שעדיין לא נתגלה השוואת אור הלבנה כאור החמה, ואין נראה האור שבתוך החושך, לכך אי אפשר לברך על שניהם את אותה הברכה.

עכ"פ מבואר שמיעוט הירח גרם, שמדת ההוד - ענין ההודאה להשי"ת - עדיין אינה בשלימות, כי בזמן הזה אין יכולים להודות להשי"ת גם על הרע - כפי שהיה ראוי באמת

'לעולם הבא כולו הטוב והמטיב' - כיון שיהא אור הלבנה כאור החמה

ובענין זה אמרינן ג"כ בגמ' (פסחים ג.) על הפסוק (זכריה יד. ט) 'והיה ה' למלך על כל הארץ, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד', 'אטו האידנא לאו אחד הוא, אמר רבי אחא בר חנינא, לא כעולם הזה העולם הבא, העולם הזה, על בשרות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב, ועל בשרות רעות אומר ברוך דיין האמת, לעולם הבא כולו הטוב והמטיב'. ומה **שלעולם הבא יהא כולו הטוב והמטיב, הוא מצד מה שלעתיד לבוא יהיה אור הלבנה כאור החמה**, שהירח, בחי' מלכות, המכונה בשם 'שמו', תאז ג"כ אחד, והיינו שבזמן ההוא תתעלה המלכות להיות שוה למדרגת הוי"ה, ענין אור הלבנה כאור החמה, וממילא יהא כולו הטוב והמטיב. אולם בעולם הזה עדיין אין עומדים במדרגה זו, ועל כן 'על בשרות רעות אומר ברוך דיין האמת', ענין פגם ההוד כנ"ל^(ב).

א. ומטעם זה נמי הוצרכו הסנהדרין לישב אצל המזבח (ירושלמי מכות פ"ב ה"ו; הובא ברש"י ריש פר' משפטים), והענין בזה, כי הדין תורה הראשון שהיה בעולם היה בין השמש והירח, שהרי הירח באה בטענה שא"י אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, והקב"ה פסק את הדין לומר לה' 'לכי ומעט את עצמך', ומאחר שהיה זה הדין תורה הראשון בעולם הרי כל ניקטת הסנהדרין שבכל הדורות דלון ולפסוק דיני תורה באה מכח ההוראה הלזו. וכיון שפסק את צדק כפרה, כמו כן כל ישיבת סנהדרין צריכה כפרה, ולכך עליהם לישב ולדון אצל המזבח.

ב. וחזינן זאת נמי בקרבן שהקריב קין, שגם הוא הוצרך לתיקון, וכדכתיב (בראשית ד, ד-ה) 'וישע ה' אל הבל ואל מנחתו, ואל קין ואל מנחתו לא שע', וקרבן זה בא גם הוא מחמת הסתכלות קין במקום החושך, ואשר לכך הקריב הוא קרבן בכדי לפייס את מדת הדין (ואכמח"ב), ולפיכך לא נתקבל קרבן זה לרצון. **ומקרבן זה נמשכה הרציחה הראשונה בעולם**, כי בשביל שעלה קרבן הבל אחיו לרצון לפני ה' הרג אותו קין. ועל כך כתיב (שמות כא. יד) 'וכי יזיד איש על רעהו להרגו בערמה, מעם מזבחי תקחנו למות'. כי הנה הרוצח את חברו יכול לכאורה להתנצל על מעשהו, באמרו ששורש הרציחה נמשך מאותו חסרון שישנו בענין המזבח, והוא הפגם שבקרבנו של קין, וממילא אין טענה עליו כל כך בדבר. אמנם על כך אמרה תורה, שהתנצלות זו אינה מועלת לו, כי אדרבה, שורש כל מהות המזבח הוא הדין הרציחה, ותכליתו היא להביא שלום בעולם, וכדכתיב (דברים כו, ה) 'ובנית שם מזבח לה' אלקיך, מזבח אבנים, לא תניף עליהם ברזל, וכן כתוב (שמות כ, כב) 'ואם מזבח אבנים תעשה לי, לא תבנה אתהן גזית, כי חרבך הנפת עליה ותחללה', ודרש חז"ל (מכילתא שם) 'מכאן היה רבי שמעון בן אלעזר אומר, המזבח נברא להאריך שנותיו של אדם, והברזל נברא לקצר שנותיו של אדם, אינו רשאי להניף המקצר על המאריך'. ובעומק הדברים היינו אשר תכלית ענין המזבח הוא להביא שלום בין השמש והירח, ולעתיד לבוא בזמן שיהא אור הלבנה כאור החמה, אז אכן תגיע עבודת המזבח לשלימותה. ואילו הרוצח המתנצל על רציחתו מכח החסרון שבמזבח, הרי הוא מחלף ומעוות את כל ענין המזבח, ולפיכך 'מעם מזבחי תקחנו למות'.

ועכ"פ נמצא שענין הקרבנות עדיין אינו בשלימות לעת עתה. ולכן רואים שאפילו הבל ששעה ה' אליו ואל מנחתו, בכל זאת היה בו ג"כ חסרון, וכדאיא בזוה"ק (תק"ף קב.) שהבל הציץ למקום נעלה ביותר שלא היה לו רשות להציץ שם, ובעבור זה נתחייב מיתו, ומהאי טעמא עלה ביד קין להרגו. ומיניה נראה שאע"פ שקרבן הבל אכן התקבל לרצון, מכל מקום כיון שעדיין לא הגיע הזמן שיוכל להציץ אל המקום שהציץ בו, מכך נמשך חסרון גם בקרבנו שלו. וכל זה מורה על חסרון השלימות השווה בזמן הזה בענין הקרבנות עד לעת קץ.

ג. ויש לומר שפגם זה של מדת ההוד הוא ג"כ שורש חטאו של הבל שהציץ במקום שלא היה לו להציץ. ונאמר שהבל רצה לתקן בקרבנו את כל החסרון של מיעוט הירח, וביקש להמשיך

וכן מצינו בכתוב שהאור מכונה בשם 'טוב', וכדכתיב (בראשית א. ד) 'וירא אלקים את האור כי טוב', ומכך שהחושך שהוא היפך האור הוא מציאות של רע, והנכנס למקום החושך הרי הוא כמו שנכנס למקום של היפך הטוב, ומהאי טעמא אין מברכים לעת עתה ברכת 'הטוב והמטיב' על החושך והרע⁽¹⁾.

ואגדלנו בתודה - תיקון ההוד ע"י שירי דוד המלך

ובכך ביאר עומק הפסוק הנוכח שאמר דוד המלך ע"ה 'אהללה שם אלקים בשיר, ואגדלנו בתודה, ותישב לה' משור פר מקרינ מפריס'. שהרי נתבאר כי בזמן הזה יש חסרון בקרבנות, והוא נמשך מהפגם שהיה בקרבן שהקריב אדם הראשון, ענין פגם ההוד. ואילו עניינו של דוד המלך שחיבר ספר התהלים הוא נתינת ההודאה להקב"ה, וכן הוא בא משבט יהודה שנקרא שמו כן על שם 'הפעם אודה את ה' (בראשית כט. לה). ועל כך אמר דוד 'אהללה שם אלקים בשיר, ואגדלנו בתודה, ותישב לה' משור פר' וגו', כלומר שהודאה זו שאני נותן ומודה להקב"ה, אשר בכך הגני מתקן את מדת ההוד, הינה טובה לה' מקרבנו של אדם הראשון - שעדיין לוקה בפגם ההוד כנ"ל.

ד

תיקון מדת ההוד בחודש ניסן

חודש טבת כנגד שבט דן - בחי' חושך ודין

והנה אמרנו שבחודש טבת, ששורה בו חשכות ואפלה גדולה, מורגש ביותר הפגם של מיעוט הירח. ונראה הדבר גם מהא שלפי סדר הדגלים מכון חודש טבת כנגד שבט דן, ומצינו בגמ' (ראה פסחים ד.) ששבט דן יש להם שייכות יתירה למדת הדין, בחי' חושך וגבורות, היפך מדת החסד, המרמוז לאור ורחמים. וכמו כן הינם היפך ההודאה (עיי"ש בגמ'), שהוא ענין פגם ההוד הנזכר.

תיקון ההוד בחודש ניסן - שכנגד שבט יהודה

ולעומת זאת תיקון ההוד נפעל ע"י שבט יהודה, שהרי יהודה מלשון הודאה כנ"ל, וכל עבודתו של יהודה היא ההודאה ונתינת הודיה להש"ת בכל מצב ומצב שעומד בו האדם. וכמו כן שבט יהודה הוא כנגד חודש ניסן, שהוא זמן האור

תיקון פגם הירח שבחודש שבט דן ע"י ההתחברות לשבט יהודה

ועיקר התיקון למיעוט הירח שבחודש טבת הוא ע"י שמקשרים את שבט דן שכנגד חודש זה - עם שבט יהודה, וכדחזינו בהרבה מקומות שהתורה מקשרת את שני שבטים אלו זה עם זה. ראשית מצינו כן בסדר הולדת השבטים, שדן נולד תיכף אחר לידת יהודה (בראשית ל. ה). עוד מצינו בברכת שבט דן (שם מט. טז) 'דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל, ופירש': 'כאחד שבטי ישראל', כמיוחד שבשבטים, הוא דוד שבא מיהודה. וכן בברכת יהודה כתיב (שם פסוק ט) 'גור אריה יהודה', וכלשון הזה עצמו נאמר בשבט דן בפר' וזאת הברכה (דברים לג. כב) 'דן גור אריה' ובהדיא מצינו כן בעת בנין המשכן שהתורה השוותה את הירודים שבשבטים אל הגדול שבהם, וכמ"ש (שמות לה. ל-לד) 'דאו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה וכו', הוא ואהליאב בן אחיסמך למטה דן, ופירש': 'אהליאב משבט דן, מן הירודין שבשבטים מבני השפחות, והשווהו המקום לבצלאל למלאכת המשכן, והוא מגדולי השבטים, לקיים מה שנאמר (איוב לו. יט) ולא ניכר שוע לפני דל'. הרי שישנו קשר בין שבט דן לשבט יהודה, חודש טבת אל חודש ניסן, וע"י התקשרות זאת נתקן את פגם מיעוט הירח השורה ביותר בחודש שכנגד שבט דן

בחודש ניסן נתקן כל פגמי מיעוט הירח שבכל החדשים

ובאמת לא זה בלבד ששבט דן נתקן בכח חודש ניסן, אלא שגם כל ענין מיעוט הירח שבכל ראשי החדשים - שעבורי מקריבים בהם שעירי תטאת - נתקנים בחודש הראשון. כי הרי ב"ב מיים הראשונים יש חודש ניסן חכנו שנים עשר הנשיאים את המזבח, ונשיא אחד ליום, שכל נשיא הקריב את קרבנו ביום המיוחד המכוון לאותו החודש שלו מ"ב חדשי השנה, והיינו כנגד ענין מיעוט הירח של החודש השייך לשבטו. והיינו כאמור לעיל, שכל הקרבנות מושרשים בכפרה הראשונה שעל מיעוט הירח, וכפרה זו של כל י"ב ראשי החדשים מיוסדת על הכפרה שבחודש ניסן, ראש החדשים כנ"ל, שכל ראשי החדשים כלולים בחודש ניסן, ובחודש זה מונח סוד הגאולה, והיינו שבחודש ניסן נתגלו כל הבירורים והתיקונים שפעלו ישראל בהיותם בגלות מצרים, ולכך ראש חודש ניסן המכונה כנגד שבט יהודה הוא עיקר זמן התיקון למיעוט הירח⁽²⁾.

קרבנות תודה בי"ג ניסן - הארת תיקון ההוד של זמן העתיד

חינוכו של אהרן הכהן בהדלקת המנורה ביום י"ג ניסן

והנה נודעים כמה דברי המדרש (במ"ד טו, ו) שהביא רש"י (במדבר ח. ב) 'למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכה הנשיאים, חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה, חייך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות'.

והנה עובדא זו הרי היתה ביום י"ג ניסן, כי לאחר שגמרו הנשיאים להקריב את קרבנם לחנוכה המזבח ב"ב ימי חודש ניסן, ראה אהרן שלא היה עמהם בחנוכה, ונמסר לו לחנוך את המשכן ע"י הדלקת המנורה ביום י"ג ניסן. ונודע מה שכתב שם הרמב"ן שחיונו זה של הנרות ורומזת על חנוכה בית חשמונאי שהיתה בבית שני על ידי יוחנן כהן גדול ובניו, עיי"ש. הרי שביום י"ג ניסן נתגלה שורשו הנעלם של גס חנוכה.

המשכת הארת נרות חנוכה - כדי לתקן פגם מיעוט הירח

ולפי דברינו לעיל שקרבנות הנשיאים באו לכפר ולתקן את פגם מיעוט הירח, יש להוסיף ולומר שזהו גם עומק מה שחינך אהרן הכהן את המשכן ביום זה ע"י הארת אור חנוכה, שהוא המשך ותוספת לתיקון הנשיאים. כי הכח של נרות חנוכה להאיר את החושך של לילי טבת הארוכות, שבהם שורה ביותר פגם מיעוט הירח, הוא מעבודתו של אהרן הכהן בהדלקת המנורה⁽³⁾. שעל ידה המשיך אל המשכן אורו של מלך המשיח המאיר בימי חנוכה, והיינו הארה ממדרגת אור הגנוז ותיקון ההוד שלעתיד לבוא. ועל כן התחילה עבודה זו בחודש ניסן, שבו מתתקנות פגם ההוד ומיעוט הירח בשלימות, ומשם שואבים כח לתיקון ימי החשכה שבחודש טבת.

ריבוי קרבנות תודה בי"ג ניסן - תיקון פגם ההוד

ומה שאמרנו שבים י"ג ניסן מאיר הארת אור חנוכה - תיקון מדת ההוד, נרמז גם במה שמצינו בגמ' (פסחים יג.) שבים זה הרבו בני ישראל להביא קרבנות תודה במקדש. והטעם לפי הפשט הוא לפי שלמחר ערב פסח ובכל ימי חגג אי אפשר להקריבה מפני חלות חמץ שבה, אך פנימיות הדבר הוא רמז על תיקון הגדול לפגם ההוד שיש ביום הזה

ה'פסול' וה'חמץ' בקרבן תודה - הוראה על פגם מדת הוד

אמנם כדרך שנתבאר שלעת עתה עדיין לא נתקן ההוד בשלימות ממש, ובכל התיקונים שכבר נעשו בה עדיין יש בה חסרון שלא יתקן עד לעתיד, הנה לכך נמי אמרנו התם בגמ' ש'מתוך שלחמי התודה מרובות - נפסלות בלינה'. ו'פסול' זה שנעשה בלחמי תודה מורה על שישנו עדיין פגם במדת הוד, ועוד לא בא לתיקונו השלם.

ומטעם זה הקריבו בלחמי תודה גם עשרה לחמי חמץ, אע"פ שחמץ מורה לסט"א וקליפות, ואין לו חלק אצל הקדושה, בכל זאת נכלל גם הוא בקרבן תודה, להורות על שעדיין לא נתקן מדת הוד בשלימות.

ההשתמשות בחלות תודה פסולות להוראת איסור חמץ - כי טעם שניהם שזה ועל ענין זה איתא התם במשנה (א. א.) 'רבי יהודה אומר אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש ושורפין בתחלת שש, ועוד אמר רבי יהודה שתי חלות של תודה פסולות מונחות על גב האיצטבא, כל זמן שמונחות - כל העם אוכלין, ניטלה אחת - תולין, לא אוכלין ולא שורפין, ניטלו שתיהן - התחילו כל העם שורפין'. ומה שהשתמשו בחלות תודה פסולות דוקא להורות לישראל על זמן איסור חמץ, הוא מטעם האמור, שהחמץ הנקרב בקרבנות תודה ופסול הלינה שאירע בהם - שורש אחד להם, כי שניהם נמשכים מפגם ההוד שעדיין לא נתקן בשלימות.

'אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש ושורפין בתחלת שש' - רומזות לאותיות 'הוד' ועל כך איתא בתיקון⁽⁴⁾ 'ששלושה זמנים אלו הנוכחים במשנה הנ"ל הם אותיות 'הוד', 'אוכלין כל ארבע' - אות ד' מתיבת הוד, 'תולין כל חמש' - אות ה', 'שורפין בתחלת שש' - אות ו', והיינו שענין החמץ, היצר הרע וסט"א, נמשך מפגם ההוד, שלעת עתה עדיין אינו בתיקונו.

אמנם לעתיד לבוא יתקן פגם מיעוט הירח, ותאיר אור הלכנה כאור החמה, ואורם שבעתים יחודש, ואזי תתעלה מדת מלכותו ית', ואת רוח הטומאה יעביר מן הארץ, ותתגלה כבוד מלכותו עלינו בב"א.

כבר עתה את מדרגת 'כולו הטוב והמטיב', וזהו שהציץ במקום שהיה שלא היה לו רשות - והיינו שהציץ לזמן התיקון השלם. אמנם כיון שלעת עתה עדיין לא הגיע הזמן של תיקון ענין זה בשלימות, ועדיין ישנו פגם במדת ההוד - שאין כולו הטוב והמטיב, והמברך הטוב והמטיב על בשורות רעות הרי זה כדחיקת הקץ, לכך נחשבה לו הצצה זו לחטא, כי הוא מקום נעלה ביותר שעדיין לא נתגלה לעת עתה.

ד. וכמו כן שמו של חודש 'טבת' מורה על מציאות הטוב, אלא שלעת עתה היא טמיה ונעלם בתוך חשכת לילי טבת הארוכות, ועדיין לא נתגלה הטוב ההוא, עד לעתיד לבוא שיהא כולו טוב והמטיב.

ואכן ימי חנוכה החלים בתחילת ימי חודש טבת, הם ימי תיקון מדת ההוד כנודע, וכמו כן מאיר באותם הימים הארת אור הגנוז, שהוא האור הטמון ונעלם במקום החשכות, להורות על החשכות הגדולה השורה בתקופת טבת שלאמיתו של דבר היא אור גדול ונפלא, אלא שלעת עתה הוא מכוסה בעינינו וגנוז בתוך החושך של מיעוט הירח. ואכן גילוי זה של האור שבתוך החושך, בחי' כולו הטוב והמטיב, הוא חינוך והארה מאורו של מלך המשיח כאמור. וראה בזה להלן.

ה. וע"פ הדברים האלה יש לומר שבענין זה נכשלו ב"ח ניסן נדב ואביהוא שני בני אהרן בחקריבים ביום הזה אש זרה לפני ה' (ויקרא י. א), ונאמר שהיתה כוונתם לתקן בשלימות את פגם מיעוט הירח, בכח אור הגאולה המאיר ביותר בראשון לחדשי השנה. וזה ע"פ המבואר בזה"ק (ה"א קטז): ש'אש זרה' שרצו הם להקריב, מורה על ה'אשה זרה', בחי' מלכות דסט"א, שביקשו הם לקרב אל הקדושה, היינו שפעלו בעבודתם הגדולה לתקן את מקום החושך והחיצוניים, ולהעלות כל ניצוצי הקדושה המונחים בתוך עמקי הקליפות של הסט"א. אלא שכאמור עדיין לא היה הזמן ראו לך, ועדיין לא הגיע עת של תיקון השלם והעלאת כל ניצה"ק מתוך מקומות האפלות, ועל כן נחשב זאת לחטא להם, וכענין חטאו של הבל הנ"ל, ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם.

ו. ונרמז גם במה ששיערו חז"ל (רש"י שמות כז, כא) את כמות השמן להדלקת המנורה בכל השנה לפי 'לילי טבת הארוכים' דוקא.

ד. אופן תיקון פגם הירח ומדת ההוד ע"י קשר וחבור חודש טבת שכנגד שבט דן - עם חודש ניסן של שבט יהודה. וכמו כן יש בחודש ניסן תיקון כללי גם לכל החדשים.

ה. אהרן הכהן חנך את המשכן בהדלקת המנורה ביום י"ג ניסן, כדי להביא את הארת נרות חנוכה ללילי טבת ולתקן פגם הירח, ולכן מרבים בו בקרבנות תודה. ביאור ענין חלות תודה פסולות ששימשו כסימן לזמני אכילת וביעור חמץ.

ויקרא אל משה וגו' (ח, א).

א. ראשית התורה הוא בענין ענוה

פרשת ויקרא פותחת את חומש ויקרא, והיא הפרשה הכ"ד בין פרשיות התורה. ויש לרמוז בענין זה על פי הפסוק "והוציא את האבן הראשה תשואות חן חן לה" (וכוה"ד, ז), ונפרש כי 'אבן' הוא ענין נ"ג סדרי התורה [כמנין שהם נמנים בוה"ק (תק"י כט) בלי פרשת וזאת הברכה שאינה נקראת בשבת] שהם בגי' 'אבן', ואבן 'הראשה' מרמז על פרשיות ראשי החומשים דהיינו הפרשיות הפותחות את חמשת חומשי התורה, והיינו פרשת בראשית מחומש בראשית, שמות בחומש שמות, וכן הלאה. והנה מספר אלו הפרשיות בין כל ג"ו הסדרים הם כדלהלן, בראשית היא הפרשה הא' שבתורה, פרשת שמות היא הפרשה הי"ג, ויקרא הכ"ד, במדבר היא פרשה ל"ד, ודברים מ"ד. ויחד כולם מרמזים על 'חן חן', כי א' י"ג כ"ד ל"ד מ"ד עולים בגי' ב' פעמים 'חן', וזהו הרמז "אבן הראשה תשואות חן חן לה".

והענין בזה החן הוא, כי בפשטות מבינים אשר הראשית היא ענין של גאון והתנשאות, כי כן הוא על פי דעת בני אדם, שהראש והראשון הוא תמיד מי שנחשב ומחשיב את עצמו להיות החשוב והמתנשא על הכל. אבל דעת התורה אינה כן, אלא אדרבה ככל שנוהגים יותר בענוה ובשפלות, זוכים להתרומם יותר בהתנשאות אמיתית. כמו שמצינו בענין מתן תורה, שהיתה דוקא על הר סיני הנמוך שבהרים (במדבר יג ט). כי בעל הענוה חביב בעיני ה', כמאמר הכתוב "ולענוים יתן חן" (משלי ג ד), ולכן מרוממו הקב"ה לפני הכל.

ולכן ראשית ותחלת חומשי התורה יש בהם רמז על ענוה, שכן תחלת חומש ויקרא היא בפרשה הכ"ד, שהיא אותיות 'דך' המורה על עניות ושפלות [כלשון הכתוב "אל ישוב דך נכלם" (תהלים עד, טא)]. ותחלת חומש במדבר היא בפרשה הל"ד, שהיא אותיות 'דל' המורה גם כן על עניות ודלות. ושניהם ביהד הם בגי' 'חן', שהוא ענין החן הנמשך על הענוים. וכך גם תחלת חומש בראשית שהיא פרשה א', יחד עם תחלת חומש דברים שהיא פרשה מ"ד, הם אותיות 'אדם' ובגי' מ"ה, ובצירוף פרשת שמות שהיא הפרשה הי"ג, לרמז על י"ג מדות של רחמים, הנקראים גאות ה' (וזה"ק ח"ב קל"ב), והם מתגלים דוקא כאשר האדם אינו מסתתיר על גאות ה' בגאוותו של שקר. וזהו ענין 'אדם' עם י"ג העולה גם כן בגי' 'חן', לרמז על החן הנמשך על בעלי הענוה, וזהו מש"כ (שמות ג, יב) "הודעני נא את דרכך ואדעך למען אמצא חן בעיניך".

ב. אחדות בין משה רבינו לכלל ישראל

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מואהל מועד לאמר (ח, א).

כתב רש"י 'לאמר, צא ואמור להם דברי כבושים, שבשילכם הוא נדבר עמי'.

יש לומר כי זה נרמז בתיבות 'מואהל מועד', שכן החילוק בגי' בין 'משה' ל'ישראל' הוא (קצ"ו) כמנין 'מואהל מועד'. וזהו מה שאמר הקב"ה למשה רבינו לומר לכלל ישראל שבשילכם בא הדיבור אליו, והיינו אשר על ידי הדיבור נהיה אחדות בין משה רבינו וכלל ישראל, ולכן 'משה' עם 'מואהל מועד' [ששם בא אליו הדיבור] הוא בגי' 'ישראל'.

ויש להוסיף כי לפי שנרמזה כאן אחדות משה רבינו עם כלל ישראל, לכן יש א' ועידא בתיבת 'ויקרא'. כי כתב האריה"ק (שערי צדק קבלת שבת א) כי א' ועידא זו רומזת על אלף האורות שזכה משה רבינו להם בשעת מתן תורה, ואחר הטא העגל שאיבדו כלל ישראל את הכתרים שקיבלו, איבד גם משה רבינו את אלף אורותיו ונשאר רק עם א', ולכן נהיה מא' גדולה שהיא בחי' 'אלף' רק א' ועידא שהיא אחת. וכתב עוד שם כי בכל שב"ק חוזר משה רבינו ומקבל את אורותיו ועל כך אומרים 'שמח משה במתנת חלקו', ולכן הוא מחזיר לכלל ישראל את האורותיהם בסוד תוספת שבת, עיי"ט. ובהו רואים את האחדות הנפלאה בין משה רבינו וכלל ישראל, גם כאשר איבד את חלקו יחד עם כלל ישראל מחמת החטא שלהם, וגם בזה שהוא מחזיק אצלו את האורותיו כדי להאיר את נשמותיו בכל שב"ק.

ג.

פתחי הקדושה המכוונים ל"ב השבטים

ויקרא אל משה וגו' (ח, א).

איתא בבעל הטורים: 'ויקרא אל משה, ראשי תיבות 'אמו', בעטרה שטרה לו אמו', ולא ביאר יותר. ובספה"ק דגל מחנה אפרים (ד"ה עוד ידמו ויקרא) פירש בכוונתו, על פי דברי וקינו הבעש"ט הק' זי"ע שיש בת קול היוצאת כל יום, והיא סיבת ההדורי התשובה הבאים בלב כל מבקש ה'. וזהו ענין "ויקרא אל משה" שהוא מי שהוא בבחי' הדעת, והוא שומע את קול הקריאה המעוררת לתשובה, וקריאה זו היא מבחי' 'אמו' שהיא אימא עילאה שורש סוד התשובה, עיי"ש.

והנה התעוררות תשובה זו, היא פתח להיכנס בעבודת ה'. וידוע כי יש י"ב פתחים להיכנס אל הקדושה, כמו שיש י"ב פתחים לגן עדן, ועתידים להיות י"ב שערים לירושלים לעתיד לבא (ויחזקאל טז, לא-לד) [וזהו ענין י"ב הפתחות' שיש למגילת אסתר בדברי האמוראים בגמ' (מגילה ג, ט)]. ובמקו"א רמזנו בזה על דברי חז"ל (שבת קט"ב) 'כל העונה אמן בכל כוחו פותחין לו שערי גן עדן', אשר לכן נזכרו הלכות עניית אמן בשולחן ערוך בסי' קכ"ד שהוא בגי' 'עדן', ויש בסימן זה י"ב סעיפים כנגד י"ב השערים.

ואלו הפתחים מכוונים כנגד י"ב השבטים, וידוע בשם האריה"ק כי כנגד י"ב שערים אלו יש י"ב מניני נוסחאות ומנהגים בכלל ישראל, ומקובל עוד מדברי המגיד ממעריטש זי"ע שיש שער אחד נוסף המולל את כל השערים, ונמצא כי בסך הכל ישנם י"ג שערים אל הקדושה [ואכן היו י"ג שערים בבית המקדש, והם כנגד י"ב השערים עם שער הכולל (שפ"א ויגש תרס"ד)]. ולפי זה יש להוסיף רמז, שיש בפרשתנו י"ג פרשיות הפותחות בתיבת 'אם', אשר היא אותיות 'אמו' הג"ל, לרמז על י"ג שערי הקדושה הנפתחים בהתעוררות התשובה הנרמזת ב'אמו'.

ויש להוסיף עוד על פי האמור, כי ממוצא הדברים למדנו אשר י"ג הפרשיות הפותחות בתיבת 'אם' הם כנגד י"ב השבטים ועוד א' הכוללת את כולם. ויש לומר כי סדר הפרשיות הם כסדר לידת השבטים, ולפי זה נמצא כי הפרשה החמישית 'ואם תקריב מנחת כבורים לה' (ד, ב) היא כנגד שבט דן, ויש לבאר את הענין בזה, כי הפרשה שם עוסקת בענין מנחת העומר, אשר פנימיות עניינה היא לברר בכל שנה את מטהרה של כנסת ישראל ונאמנותה להקב"ה, כמבואר בוה"ק, ומה שיש מקום להסתפק ח"ו שמה אין כנסת ישראל באמנה איתו ית', הרי זה מצד שבט דן. כמו שמצינו בהם את אותה אחת שקלקלה במצרים ולא היתה נאמנת לבעלה (שפ"א א, טז), ובידם של שבט דן היה פסל מינה כל שנותיו, ואכן מזה היו אותם פלטי ענן "הנחשלים אחריו" (דברים כה, יח; תנחומא תצ"ו) שאחזו בהם עמלק וזינב בהם. וידוע כי 'עמלק' הוא בגי' 'ספק' כי באחייתו שבט דן הרי הוא מעורר ספק על מטהרה של ישראל ח"ו, ואת ספק זה מבררים על ידי קרבן העומר.

אבל לאמיתו של דבר אין ספק זה נכון כלל, כי בודאי נאמנים כלל ישראל להקב"ה, כמו שאכן נתברר בכל שנה על ידי קרבן העומר. וזהו שכתב רש"י על זה הפסוק: 'ואם תקריב מנחת ביכורים, הרי אם משמש בלשון כי, שהרי אין זה רשות, שהרי במנחת העומר הכתוב מדבר שהיא חובה', הרי כי אפילו שנראה בלשון הפסוק שיש כאן ספק אם יקיימו מצוה זו, והרי זה רומז על עניינה הפנימי של מנחת העומר הבאה לברר את הספק על כנסת ישראל. מכל מקום הרי זה חיוב ודאי, כי יש ודאות של מטהרה על כנסת ישראל, וזה מתברר על ידי מנחת העומר. ואכן היה לכלל ישראל עסק שלם עם הצדקים שבקשו תמיד לקלקל את קרבן העומר (פסחות סה, ב) כי הם ביקשו לקלקל את הנאמנות של כנסת ישראל להקב"ה [ולכן כפרו בתורה שבע"פ המכוונת למדת המלכות וכנסת ישראל]. אבל כלל ישראל מגלים בכל שנה את תוקף נאמנותם, אשר כל כנסת ישראל קדושים הם הדבוקים ונאמנים להקב"ה.

ד.

ההבדל בין חטא הנשיא לחטא שאר העם

אשר נשיא יחטא וגו' (ד, כב).

כתב רש"י: 'אשר נשיא יחטא, לשון אשרי, אשרי הדור שהנשיא

שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו, ק"ו שמתחרט על ודונותיו, עכ"ל. ולכאורה יש להקשות בענין זה, כי בפרשה הסמוכה כתוב "ונפש כי תחטא" (ה, א), ובזוה"ק (ח"י ט) מבאר לבאר שהוא לשון תימה, שהתורה מתמחה אך יכולה נפש לחטא, והרי "ושמעה קול אלה" כלומר שבועת 'תהי צדיק ואל תהי רשע' (נדה ל), "והוא עד או ראה" בעולמות העליונים את שכן הצדיקים, עיי"ש עוד. והרי לפנינו שתי פרשיות סמוכות העוסקות במי שנכשל בחטא, ובאחת מהן מתייחסים אל הנשיא השב על חטאו באופן של 'אשרי', ובשניה תמהים עד מאוד על החוטא אך יכול היה בכלל לחטא, ויש ליישב את גדר הדברים.

אבל באמת אפשר לפרש בפשטות, כי מדובר על שני מיני חטאים. כי הפרשה השניה עוסקת באדם פשוט שנכשל בחטא, ועל חטא כזה יש בוודאי תמיהה גדולה ועמוקה, אך יכול היה לחטא ולהמרות את פי ה'. אבל הפרשה העוסקת בנשיא החוטא, היינו אדם גדול שנכשל בפגם דק מן הדק, וגם זה אינו שגגה של המראת פי ה' ח"ו, אלא מכשול שהזמינו לו מן השמים על פי סודות ההנהגה, כדי שתהיה לו שייכות והתחברות עם בני דורו ויכול לעזור אותם בתשובה כמבואר בספה"ק, ועל זה ודאי שייך לומר 'אשרי' לו שזכה להיות המעורר את כולם בתשובה.

ועל פי זה יש לבאר עוד שינוי שמצינו בין פרשת חטאת הנשיא לבין חטאות הציבור, אשר אצל הנשיא כתוב "והוא מן הדם וגו' את פני פרוכת הקודש" (ד, ה), ואילו בחטאי העם כתוב "את פני הפרוכת" (ה, י) ולא נזכר 'קודש', ורש"י כבר העיר על כך ופירש את הדברים. אבל לדרךנו יתכן לומר, כי מפני שאין החטא של הנשיא חטא אמיתי, לכן נשארת הפרוכת בגדר 'פרוכת הקודש'. אבל החטאים הפשוטים של המון העם, הם גורמים איזה חסרון ופגם בקדושת הפרוכת, ואצלם אין היא יכולה להיקרא 'פרוכת הקודש'.

ה.

דרך התשובה לילה קודם ליום, דרך התורה יום קודם ללילה

ואם נפש אחת תחטא בשגגה וגו' והביא קרבנו שעירת עזים וגו' ואם כבש יביא קרבנו לחטאת וגו' (ד, כו-כח; לב).

יש להעיר על השינוי הנמצא בפרשה זו בין קרבנות החטאת והשלמים, כי בפרשת החטאת נזכר קודם קרבן של עז ורק אחר כך קרבן של כבש, ואילו בפרשת השלמים נזכר קודם קרבן של כבש (ד, ג) ורק אחר כך קרבן של עז (ד, יב).

ויש לבאר את הענין על פי דברי חז"ל ששאל ר' זידא את ר' יהודה 'מאי טעמא עיזי מסבין ברישא והדר אימורי', כי העיזים השחורות הולכות בראש עדרי הכבשים. וענה לו ר' יהודה 'כבריותיו של עולם, דברישא חשובא והדר נהורא' (שבת ע"ב), שהוא כענין בריאת הלילה קודם היום. הרי שהכבשים מורים על אור היום, והעיזים מורות על חושך הלילה. ולפי זה יש לומר כי בקרבן החטאת הולכים כמנהגו של עולם, בתחלה נזכרים העיזים החשוכים ורק אחריהם הכבשים. כי אכן עניינו של החטאת הוא לכפר על מי שנמשך אחר חושך העולם ונפל באפילת החטאים, וצריך הוא להפך את החושך לאור על ידי התשובה. ולכן מקדימים את החושך אל האור, כי האור של בעל תשובה הוא אור היוצא מתוך החושך המתהפך לאור.

אבל ענין השלמים הוא מדרגת השלימות כנרמז בשמם, והוא ענין מדרגת התורה אשר בו נשלמים כלל ישראל בהדר תפארת השלימות הראויה [ולכן רק בחג השבועות היו מקריבים שלמי ציבור]. והתורה אור אכן מאירה את החושך, אבל לא שמטחלים עם החושך ומהפכים אותו לאור, אלא ההתחלה היא עם אור התורה, ואחר כך היא כבר מאירה את כל החושך. וזהו שנאמר על התורה "האית בו יומם ולילה" (יהושע א, ח), והקדים את היום ללילה. וכן מצונו בדברי חז"ל שהיו לווים מן היום ופורעים בלילה את שיעוריו לימוד התורה (שירובין סה), הרי שהלילה נמשך אחר היום בדברי תורה. וזהו ענין מה שהיו כלל ישראל צריכים להבין על הארבעים יום של מתן תורה שהלילה הקודם ליום הראשון אינו נחשב חלק מן היום, אלא היו צריכים לערף אליו את הלילה הבא אחריו כדי שיהיו ארבעים יום שלמים (עיי' שבת פט), כי שלימות התורה היא בבחי' לילה הבא אחר היום. ולכן בקרבן השלמים מקדימים קודם כל את הכבשים, המורים על אור היום של התורה.

ולפני כבוד ענוה:

ווי גרעסער
צדיקים גייען -
ווערן זיי קלענער
ביי זיך

א. ולענוים יתן חן: ענוה איז א סימן אויפן גאנצן מענטש

עס איז פארהאן הסברים אבער קודם קומט דער חלק החינוך - צו וויסן וויאזוי עס דארף זיין | סיפורי צדיקים איז א חינוך וויאזוי א חסיד'ישער איד קוקט אויף א זאך | כאטש וויסן וועלכע דירעקציע צו נעמען | דער חינוך אויף ענוה מוז זיין אן קיין הסברים | מען דארף ארייננעמען אין קאפ אז בויען דעם 'זיך' איז אפגעפרעגט בתכלית | דער רבי ר' אלימלך האט נישט געוואלט אננעמען א תלמיד וועלכער האלט זיך נישט פארן ערגסטן איד אין שטעטל | דער ראזוואדובער רב האט זיך פארגליכן צום פושע ישראל | ווי גרעסער א צדיק איז - אלס קלענער האלט ער זיך | די אלע מעשיות און שימוש חכמים פארעמען אויס א טבע שני פון ענוה

ב. מי אנכי: דער צדיק שפירט אז ער האט זיך גארנישט פארדינט

די ערשטע טריט פון א בחור - קבלת עול מלכות שמים | די התחלה איז זייער שווער | ווען עס קומט די צייט - גיבט מען אים פון הימל א מדרגה במתנה | דעמאלט שפירט ער שוין אן אור | ווי לענגער ער האלט זיך אין עבודת ה' - גיבט מען אים נאך און נאך מדרגות | אויבנאויף זעט עס אויס ווי שוין | אבער ווען מען באקומט א מדרגה זעט מען וואספארא געלעכטער עס איז דאס אנצוהערן שוין | דער ריכטיגער ווארט דערויף איז א 'תירוף' פארוואס צו געבן | משל: ער צאלט אים פינף טויזנט דאלער א וואך פארן צאמלייגן זיין טלית | דער נמשל איז 'אין ערוך' מער | די עבודה גופא קומט אויך פונעם רבוש"ע | ווי א חסיד וועלכער לייגט אלעס אויפן רבי'נס קרעדיט | עס איז נישט שייך זיך גרויסצוהאלטן דערמיט | די 'עבודה' העלפט בלויז אוועקצונעמען דעם שלעכטן חלק פון דער בושה | משל: די בזיונות פון באקומען כבוד פארנט פונעם קעניג | נמשל: ווי נאריש איז זיך גרויסצוהאלטן פארנט פונעם רבוש"ע

ג. מאין תמצא: אין קדושה קומט מען קיינמאל נישט אן צום 'שלימות'

טאמער ארבעט מען פאר די אייגענע הצלחה - איז עבודת ה' באגרעניצט | טאמער ארבעט מען פארן רבוש"ע - איז עבודת ה' אויבנארגעניצט | וואו ער קומט אן - עפנט זיך אויף נייע וועלטן | אלעמאל ווערט ער געוואוינען ווי יונג און קליין ער איז אין דער נייער וועלט | דוגמא: פון א גרויסער אינגל ווערט א קליינער בחור | ווי נאר ער קומט אריין אין דאווענען - באקומט ער א גרעסערע השגה אין דאווענען | קעגן יענע השגה - האלט ער נאך אין ערגעץ נישט | עס איז נישט קיין יסורים - נאר א געשמאק צו זיין אלעמאל דער קליינער | יעדעס מאל איז ער פריש און ניי

א.

ולענוים יתן חן: ענוה איז א סימן אויפן גאנצן מענטש

אלע צדיקים זענען געווען קליין ביי זיך

דער מסילת ישראל דא אין פרק כב, איז שטארק מאריך איבער דעם קשר צווישן חסידות און ענוה, אויפצוואוייזן וואספארא יסוד די מדה פון ענוה איז אין 'מעלת החסידות'. און ער ברענגט אראפ פסוקים און מאמרי חז"ל וואו מען זעט, אז די גרעסטע צדיקים - ווי אברהם אבינו, משה רבינו, אהרן הכהן, דוד המלך און נאך צדיקים - זענען געווען קליין ביי זיך אויף אן אויסטערלישן פארנעם; ווי מען זעט אז משה רבינו - וועלכער איז געווען דער גרעסטער מענטש אין כלל ישראל - איז געווען דער גרעסטער 'עניו מכל אדם'. און אזוי אויך, דער גרויסער דוד המלך זאגט אין תהלים (כב. ז): 'אֶנְכִי תוֹלַעַת לֹא אֵישׁ' - איך בין נישט מער ווי א וואַרעמל!

אפילו אויב מען פארשטייט עס נישט - קען מען זיך אויספארעמען אויף דעם מהלך

דער מסילת ישראל גייט אריין אין הסברים, מקרב צו זיין אל השכל דעם ענין וואס צדיקים האלטן זיך אזוי קליין. אבער איידער מען וועט אריינגיין אין דעם חלק ההסברה דערפון - איז זייער וויכטיג קודם אויסצושמועסן דעם עצם מציאות וואס מען זעט דא - אפילו אויב מען קען עס בכלל נישט פארשטיין. ווייל דער עיקר 'חינוך' אויף סיי וועלכע מדה איז, דאס צווען און צוקוקן וויאזוי זאכן דארפן זיין! דער וועלכער דרייט זיך ביי אן ערליכער איד און זעט צו זיין התנהגות און מדות טובות - אפילו אויב ער וועט קיינמאל נישט קענען מסביר זיין דעם געדאנק דערפון - ווערט ער נשפע און אויסגעפארעמט מיט די גוטע מדות! זיין נשמה ווייסט שוין דעם הסבר און געדאנק וואס ליגט אונטער די אלע מדות טובות - אפילו אויב ער קען עס נישט מסביר זיין. און דערפאר, דארף מען אביסל אויסשמועסן די מדה פון ענוה - אן קיין הסברים, נאר בלויז 'וויאזוי עס קומט'.

סיפורי צדיקים פארעמט אויס א בחור אלס ריכטיגער חסיד'ישער איד

ברוך אנכי: עס קומט אמאל אויס פאר א בחור צו ליינען אדער הערן 'סיפורי צדיקים', וואו מען

נישט געוואלט אננעמען א תלמיד וועלכער האלט זיך נישט דער ערגסטער

די פאלגענדע מעשה האב איך געהערט פון אמשינובער רבי'ן זכרונ לברכה: ווען רבי דוד לעלובער זי"ע איז געקומען דאס ערשטע מאל צום הייליגן רבי'ן ר' אלימלך זי"ע, האט דער רבי ר' אלימלך אים געפרעגט: "ווער איז דער ערגסטער איד אין שטאט לעלוב?". האט ער גענטפערט, עפעס דא נאמען פון א דאקטער א פושע ישראל, האט אים דער רבי ר' אלימלך פארשיקט פון אים. (מן הסתם האט ער געוואוסט וואס דער רבי ר' אלימלך וויל הערן, אבער ער האט נאכנישט געהאלטן ביי דער מדרגה). איז ער אוועקגעגאנגען פאר עטליכע טעג און זיך מחבונן געווען אין שפלות עצמא. נאך די פאר טעג איז ער צוריק געקומען צום רבי'ן ר' אלימלך און געזאגט: "רבי, איך ווייס שוין, ווער עס איז דער ערגסטער איד אין לעלוב, דאס בין איך!". האט דער רבי ר' אלימלך געזאגט: "אויב אזוי קענסטו קומען לערנען!". און ער האט אים אנגענומען פאר זיינס א תלמיד. דאס הייסט, א תנאי כדי נתקבל צו ווערן ביים רבי'ן ר' אלימלך איז געווען, צו האבן אזא שפלות, אז ער זאל באמת האלטן אז ער איז דער ערגסטער איד אין שטאט.

זיך געשפירט גלייך מיטן מחלל שבת

ענליכס האב איך געהערט פונעם רב זכרונ לברכה: דער ראזוואדובער רב זי"ע האט געזאגט אויף זיך: "איך גאנץ ראזוואדוב שפיר איך נישט מיינס גלייך, נאר דער דאקטער ריינער!". דער דאקטער ריינער איז געווען א 'מחלל שבת' רח"ל, און דער ראזוואדובער רב האט זיך געהאלטן אזוי נידריג, אז יעדער אין שטאט איז געווען גרעסער פון אים, און בלויז מיטן דאקטער ריינער האט ער געהאלטן אז ער איז אויפן זעלבן דרגא.

אפילו אן אמת'ער שפל - קען משיג זיין גדלות הבורא

נאכן הסתלקות פונעם קאזניצער מגיד זצ"ל, איז געווען א ספק ווער עס זאל זיין דער ממלא מקום.

נקודות:

דער וועלכער
דרייט זיך ביי אן
ערליכער איד
און זעט צו זיין
התנהגות און
מדות טובות -
אפילו אויב ער
וועט קיינמאל
נישט קענען
מסביר זיין
דעם געדאנק
ער נשפע און
אויסגעפארעמט
מיט די גוטע
מדות! זיין נשמה
ווייסט שוין
דעם הסבר און
געדאנק וואס
ליגט אונטער די
אלע מדות טובות

בשעת ווען א מענטש איז זוכה צו באקומען פון הימל א 'מדרגה' – שפירט ער ווי אלע זיינע עבודות וואס ער האט געארבעט אין תורה ומצוות, זענען בכלל נישט קיין 'פרייז' פאר אזא מתנה! אודאי האט ער געמוזט ארבעטן, און טאמער וואלט ער נישט געארבעט – וואלט ער נישט אנגעקומען דערצו, אבער ער אנערקענט מיט א קלארקייט, אז די 'מדרגות' וואס ער איז יעצט זוכה – לגבי די 'עבודה' וואס ער האט געארבעט – איז חנם! ער שפירט ביי זיך: ווייל איך בין געווען א נארמאלער מענטש און געטון מיין תפקיד אויף דער וועלט! נו איז וואס? פארדעם גיבט מיר יעצט דער רבונ של עולם אזעלכע 'עולמות העליונים'!?

ווייל דער זון ר' משה'לע איז געווען זייער באהאלטן און א גרויסער 'שפל ברך', וואס עס האט נישט אויסגעזען ווי ער קען פירן אן עדה, ווידער, דער איידעם פונעם קאזניצער מגיד – אויך א גרויסער בעל מדרגה – איז געווען מער א טבע פון א מנהיג, און עס האט אויסגעזען בפשטות, אז דער איידעם וועט זיין דער ממלא מקום. זענען זיי ביידע געקומען צום רבי'ן פון לובלין, האט דער רבי פון לובלין זיך אנגערופן צו ר' משה'לע: "קאזניצער רבי, זעצט אייך!". האבן אלע חסידים געזען, אז דער רבי פון לובלין איז מכתיר ר' משה'לע אלס ממלא מקום. דערנאך האט דער רבי פון לובלין זיך אנגערופן: "דער קאזניצער רבי זאל זאגן תורה!". האט ר' משה'לע קאזניצער געזאגט אזא ווארט: עס שטייט (תהלים קלח, ו): "כִּי יָם ה' – דער אויבערשטער איז זייער גרויס. "וְיִשְׁפַּל" – אזא איינער וואס איז צובראכן ביי זיך, אפילו אויב ער איז באמת א שפל, "וְיִתְאַה" – ער זעט גדלות הבורא, אבער "וְיִתְאַה" – איינער וואס איז גרויס ביי זיך, אפילו אויב ער איז באמת א גבוה, "מִמְרָקָה יִדְע" – ער האט נאר עפעס א ידיעה פונדערווייטנס, אבער ער זעט נישט באמת דעם גדלות הבורא.

ביי חסידים איז ענוה דער יסוד פון אלעס
די אלע מעשיות זענען אונז מחנך און שענקען אונז דעם ריכטיגן בליק צו וויסן וויאזוי א ריכטיגער חסיד'ישער איד שמעקט. 'שפלות' און 'גדלות', איז געווען דער גרעסטער 'סימן מובהק' אויפן מענטש, צי ער איז פון 'מחנה דקדושה', אדער פון דער אנדערער מתנה. ביי חסידים האט מען געהאלטן, אז 'שפלות' איז **ממש דער 'ראשית' און דער 'אחרית', שפלות איז געווען דער 'יסוד' און 'מעכב' אריינצוגיין אין דער קדושה, און שפלות איז ממש געווען דער עיקר נקודה וואו מען האט געציילט אנצוקומען נאך די גאנצע עבודה.** און דערפאר, טאמער מען האט געוואלט ארייננעמען איינעם אין דער חברה, האט מען בעיקר געקוקט אויף זיין שפלות און ביטול, ווייל טאמער איז ער נישט קיין ריכטיגער שפל ביי זיך – איז ער נישט פון דער חברה! אויב פעלט אים דער יסוד – געהערט ער נישט דא בכלל! ביי חסידים האט מען ממש נישט געקענט דערליידן אזא איינער וועלכער רעדט פון 'זיך' און איז פארנומען מיט 'זיך', ווייל טאמער איז ער א 'יש' – וועט ער דאך נוצן אלע חסיד'ישע השגות צו מאכן נאך גרעסער דעם 'איך'!

ב.

מי אנכי: דער צדיק שפירט אז ער האט זיך גארנישט פארדינט

וכדומה - וועט ער מיט דער צייט אנקומען ממש צו מדרגות הצדיקים.

שפעטער באקומט מען מדרגות פון הימל

דער ענין פון 'מדרגות' רופט זיך 'שכר מצוה', ווייל דאס איז שוין נישט ממש די 'מצוה' און 'עבודה' וואס ער האט צוגעשטעלט בתחלת העבודה, נאר דאס איז שוין אלעס די מתנות וואס מען האט אים געגעבן פון הימל, צוליב זיין עבודה. און כאטש דער עיקר פלאץ וואו מען שפירט די זיסקייט פון די מצוות איז אויף יענער וועלט – דאך איז פארהאן א בחינה פון 'מעין עולם הבא', וואס מען גיבט פארן מענטש צו באקומען עפעס א הכרה אינעם רבונ של עולם, צו שפירן עפעס א קדושה, עפעס א זיסקייט, א נועם ה' פון 'קרבת אלקים', וואס ער איז דאס אלעס שייך דורך זיין פשוט'ע עבודה פון 'קיום תורה ומצוות'. [מען מוז דא אויסשמועסן, אז אויב א בחור דינט דעם אויבערשטן ווי עס דארף צו זיין, און ער שפירט נאכנישט קיין שום מדרגה – טאר ער נישט פאלן ביי זיך, ווייל די זאכן גייען נישט אויפאיינמאל. בפרט אז אין די יונגע יארן איז דער רבונ של עולם מנסה א מענטש מיט פארשידענע נסיונות און בלבולים, און ספעציעל מיט דעם נסיון גופא פון 'נישט שפירן'. ממילא, טאר מען נישט צובראכן ווערן פון גארנישט, ונאמן הוא בעל מלאכתו שישלם לך שכר פעולתך].

די מדרגות איז אסאך מער ווי דאס וואס מען האט געארבעט

בשעת ווען א מענטש איז זוכה צו באקומען פון הימל א 'מדרגה' – שפירט ער ווי אלע זיינע עבודות וואס ער האט געארבעט אין תורה ומצוות, זענען בכלל נישט קיין 'פרייז' פאר אזא מתנה! 'מדרגות' האט ער געמוזט ארבעטן, און טאמער וואלט ער נישט געארבעט – וואלט ער נישט אנגעקומען דערצו, אבער ער אנערקענט מיט א קלארקייט, אז די 'מדרגות' וואס ער איז יעצט זוכה – לגבי די 'עבודה' וואס ער האט געארבעט – איז ממש א 'מתנת חנם'! ער שפירט ביי זיך: "וואס האב איך שוין געטון?! איך האב דאך געטון א 'מקצת מן המקצת' ממש א גארנישט! נו, בין איך געווען א נארמאלער מענטש און געטון מיין תפקיד אויף דער וועלט! נו איז וואס? פארדעם גיבט מיר יעצט דער רבונ של עולם אזעלכע 'עולמות העליונים'! איז דען דאס בכלל א צושטעל!?" עס איז ממש א 'חסד חנם'! עס קומט מיר בכלל נישט אזעלכע מתנות!."

ווי מער 'גדולה' אלץ מער 'ענוה'
די גמרא זאגט (מגילה לא): "כל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה, שם אתה מוצא ענוותנותו" – איבעראל וואו מען טרעפט 'גדלות השם', טרעפט מען דארט אויך 'ענוה'. דאס הייסט, אז די מדה פונעם רבונ של עולם איז, אז ווי מער עס ווערט נתגלה זיין גרויסקייט, 'שם' – דארטן אליינס וועט נתגלה ווערן א נייע מדרגה פון 'ענוה'. און דער רבונ של עולם גיבט פון זיינע מדות פאר כלל ישראל. דערפאר איז אלעמאל דער כלל אין דער מחנה פון קדושה, אין דער מחנה פון די אידן וועלכע זענען זיך מתדמה צום רבונ של עולם, אז "בכל מקום שאתה מוצא גדולתו" – ווי גרעסער דער צדיק וועט זיין, "שם אתה מוצא ענוותנותו" – אלץ טיפער און שטארקער וועט זיין זיין הרגש פון שפלות! און פונקט ווי מען קען נישט פרעגן אויף די מדות פונעם רבונ של עולם, וויאזוי עס קען זיין 'ענוותנות' צוזאמען מיט 'גדולתו' – אזוי קען מען נישט פרעגן קיין קושיות אויפן צדיק! עס מוז נישט האבן קיין הסבר, ווייל דער רבונ של עולם איז דאס אזוי מסדר! און דאס איז א סימן, אז ער איז אין דער ריכטיגער מחנה פון קדושה.

פינף טויזנט דאלער א וואך פארן צוזאמלייגן זיין טלית

משל למה הדבר דומה: א גרויסער עושר מיט א ברייט הארץ, האט געזען אן ארימאן א גרויסער נצרך, וועלכער איז אויך געווען א גרויסער 'לא יוצלח', דער ער האט נישט געטויגט צו קיין שום ארבעט. דער עושר האט געוואלט אויפברענגן דעם ארימאן מיט פרנסה בהרחבה. ער האט אבער חושש געווען, אז אויב וועט ער סתם אזוי געבן אן אומיסטע געהאלט פארן ארימאן יעדע וואך – וועט זיך דער ארימאן זייער שעמען. דעריבער איז דער עושר צוגעגאנגען צום ארימאן: "הער מיר צו, איך דארף זייער וויכטיג האבן איינעם וועלכער זאל יעדן טאג נאכן דאווענען צוזאמלייגן מיין טלית, און איך בין גרייט צו באצאלן דערפאר זייער שוין, ביסטו גרייט אנצונעמען דעם דזשאב?!". זעלבסט פארשטענדליך, אז דער ארימאן האט אנגענומען דעם דזשאב, און דערפאר האט אים דער עושר געגעבן א געהאלט פון פינף טויזנט דאלער א וואך.

ער קען זיך נישט גרויסהאלטן מיט דאס געהאלט

אויב פארמאגט דער ארימאן א משהו שכל – פארשטייט ער זייער גוט, אז דער געהאלט וואס ער באקומט דא, הייסט בכלל נישט קיין 'באצאלונג' – לויט דער קלייניגקייט וואס ער טוט דערפאר... און אויב וועט ער זיך גרויסהאלטן מיט זיין פרנסה, איז נישטא קיין גרעסערע געלעכטער ווי דאס! פארקערט, עס קומט זיך באמת צו שעמען מיט אזא פרנסה, וואס ער באקומט אזויפיל געלט אָן זיך האבן פארדינט. נאר אויף אזויפיל האט דער עושר אויפגעטון מיט דעם גאנצן שפיל, אז וויבאלד ער האט ארויסגעוויזן פארן ארימאן אזא גוטהארציגקייט, אז ער וויל נישטאמאל די 'בושה' וואס דער מקבל האט פונעם משפיע – האט עס טאקע אוועקגענומען דעם שלעכטן 'חלק הבושה' וועלכע איז גורם נישט הנאה צו האבן און זיך מחיה זיין מיט דאס געלט. אבער עס איז נאכאלץ פארהאן דא די נאטורליכע בושה – אָן קיין באגלייטונג פון שווערע געפילן – זיך נישט צו שפירן גרויס און ווערד דערפאר.

דער צדיק איז פארשעמט פונעם 'חסד חנם' וואס דער רבונ'ע גיבט אים

דער נמשל איז פשוט: דער מסילת ישרים אין אנהייב ספר (פרק א), האט אראפגעשטעלט א יסוד,

אז דער גאנצער ענין פון 'תורה ומצוות' איז, כדי עס זאל נישט זיין קיין 'נהמא דכיסופא'. אז ווען דער מענטש וועט באקומען זיין שכל - זאל ער זיך נישט דארפן שעמען דערמיט, נאר ער זאל פיהלן אז ער האט זיך עס פארדינט דורך זיין עבודה. **אבער דער צדיק איז נישט קיין נאר! ווי נאר דער צדיק קומט אָן צו עפעס א מדרגה - וועלכע איז שוין א בחינה פון 'שכר' - זעט ער באלד פון וואס דא רעדט זיך, אז דאס איז ממש 'בעין ערוך' צו דאס וואס ער האט געטון. און ער זאגט: "פאר אזעלכע השגות און מדרגות - האב איך דען עפעס געטון? עס איז דאך א חוכא וטלולא! דאס איז דאך ריין חסד ה'! נאר 'וְלֹא ה' חָסֵד" - דין חסד איז נאך גרעסער, "כִּי אֱתָה תִּשְׁלַם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׁיו" - אז דו גיבסט מיר די מתנות אויף אן אופן פון 'שכר', כאילו איך האב עפעס געטון דערפאר און זיך עס פארדינט! און אזוי נעמסטו אוועק פון מיר דעם אומבאקוועמען חלק פון דער בושה! אבער אינאמת'ן ווייס איך זייער גוט, אז עס קומט זיך מיר נישט! און ווי מער און גרעסער מיינע השגות און מדרגות וועלן זיין - אלץ מער וועל איך זיך שעמען און זיך האלטן נאך קלענער!"**

מיט אזא רבי'ן איז דאס נישט קיין שום קונץ...

פאר איינעם וועלכער איז נאכנישט אנגעקומען צו א מצב פון 'קבלת שכר' - קען עס אפשר אויסקוקן, אז 'ענוה' איז אן אנגעשטרענגטע עבודה וואס מען דארף זיך א גאנצן צייט מצמצם זיין די מחשבה צו טראכטן אז אלעס איז חסדי'ה. אבער ווער עס האט אמאל געזען א ריכטיגן חסיד פון א רבי'ן - א שטייגער ווי די פארציטישע חסידים - קען נעמען א משל דערפון אויפן גאנצן מושג פון ענוה. ווייל ביי א ריכטיגן חסיד, ווען איינער זאגט אים: "דו ביסט עפעס אזא תלמיד חכם און עובד ה', אזוי איידל און אזוי אויסגעארבעט מיט אלע מדות טובות, ממש לשם ולתפארת!". וועט דער חסיד אינסטינקטיוו און אָן זיך אנשטרענגען דערצו, יענעם ענטפערן: "איך? איך האב דא עפעס געטון דערצו? איך האב דאך אזא רבי'ן וועלכער איז משפיע און קדושה, אזא אור און אזא התעוררות, נו, איז דען עפעס א קונץ צו זיין אן עובד ה'? ווען דו וואלסט זיך געדרייט ביי מיין רבי'ן, וואלסטו געזען אז עס איז גארנישט קיין חידוש! פארקערט, לויט וואספארא רבי'ן איך האב - וואלט איך געדארפט אויסזען אסאך בעסער!". און דאס איז נישט סתם גערעדט, נאר ביי אמת'ע צדיקים און חסידים, איז עס טאקע געווען אזוי! דער עיקר מעלה פון א חסיד, קומט טאקע פון זיין רבי'ן.

מיט אזא גוטער באשעפער איז דאס נישט קיין שום קונץ...

פון דעם משל פון א חסיד - קען מען פארשטיין אז די זעלבע זאך איז אויך ביים צדיק, דער צדיק האט אויך א רבי... דער רבנו של עולם איז זיין רבי... און ווען מען לויבט אויס דעם צדיק אויף זיינע מדרגות - דארף ער זיך נישט צופיל אנשטרענגען און אריינגיין אין א גיסטע פון ענוה, נאר אריגינאל קומט ארויס זיין ענוה: "וואס האט דאס אלעס מיט מיר? וואס איך? ווען איך? וואס רימסטו מיר אויס? "התהלכה והתפארת לחי עולמים" - דער רבנו של עולם איז מיר מקרב בחסד חנם! איך האב גארנישט געטון דערצו, אלעס האט דער גוטער רבנו של עולם געטון! אז מען האט אזא גוטן באשעפער, איז שוין גארנישט קיין חידוש! פארקערט, לויט וויפיל דער רבנו של עולם האט מיר משפיע געווען - וואלט איך געדארפט האבן א שענערע פנים! און אזויווי דער חסיד האט א תענוג פון אויסלויבן זיין רבי'ן און אים געבן דעם גאנצן קרעדיט, אזוי אויך - און נאך אסאך מער - האט דער צדיק א געוואלדיגן תענוג פונעם שפלות! די בושה וואס ער שעמט זיך מיט זיינע השגות - האט אלע טעמים!

די גרעסטע בושה: מען איז אים מכבד פארנעם מלך

די וועלט דערציילט א מעשה: דער רוזינער זי"ע האט אמאל געשמעסט מיט א צווייטן צדיק איבער דעם ענין פון ענוה. האט דער רוזינער יענעם געפרעגט: "בשעת ווען דער עולם שטייט ארום און גיבט אייך אפ כבוד, וואס טראכט איר דעמאלט?". האט יענער רבי געענטפערט עפעס אזא סארט עצה, וואס מען דארף זיך אנשטרענגען דערצו; ווי למשל, ער דערמאנט זיך אין 'יום המיתה' ווי ער וועט ווערן 'עפר רמה ותולעה', וכדומה. האט דער רוזינער געזאגט: "ניין, עס פעלט נישט אויס צו גיין אזוי ווייט!". און דער רוזינער האט אים דערציילט א משל: אמאל איז געווען א מיניסטער וועלכער איז געווען ממונה איבער עפעס א ווייטן פארוקטן דערפיל גערגעצוואו אין דער עק מדינה - וואו די פויערן זענען געווען אזוי פראסט און אומוואסנד, אז זיי האבן קיינמאל נישט געהערט אז עס איז דא אזא באגריף ווי א מלך וועלכער קעניגט איבער די גאנצע מדינה. די אלע פויערן פלעגן זיך בוקן און מכבד זיין דעם מיניסטער כאילו ער איז דער קעניג, כאילו ער גיבט זיי אלע זייערע געברויכן פון זיין

ג.

מאין תמצא: אין קדושה קומט מען קיינמאל נישט אָן צום 'שלימות'

דער צדיק קוקט נישט אויף צוריק נאר אויף פאראויס

דער מסילת ישרים רעדט ארום נאך א הסבר, מקרב צו זיין אל השכל דעם געוואלדיגן ענוה וואס מען זעט ביי צדיקים, אז די צדיקים קוקן אלעמאל אויף דער שפיץ שלמות פון יעדע דרגא, און לויט דעם מעסטן זיי זיך ווי ווייט זיי שטייען פונעם שלמות. דאס הייסט, אנשטאט צו קוקן ווי ווייט זיי זענען פון אנגעקומען ביז אהער - קוקן זיי ווי ווייט זיי האבן נאך צו גיין ווייטער, און דאס ברענגט זיי ענוה און שפלות. מען וועט אביסל מרחיב זיין דעם הסבר.

אין דער קדושה ווערט מען אלעמאל געוואויר ווי ווייט מען איז נאך

איינע פון די חילוקים צווישן אן אמת'ער עובד ה', וועלכער מיינט עס ערנסט פארן אויבערשטן און ער געפונט זיך אינעם אמת'ן מחנה פון דער קדושה - ביז איינער וועלכער מיינט בלויז זיין סוקסעס און גוטער נאמען, און געפונט זיך נישט אין דער מחנה

אייגענע קאסע און אלץ ווענדט זיך בלויז אין אים. און וויפיל דער מיניסטער האט זיי אלעמאל מסביר געווען, אז ער איז גארנישט פאר זיך, נאר בלויז א שליח פונעם גרויסן קעניג - איז עס געפאלן אויף טויבע אויערן, ווייל זיי האבן קיינמאל נישט געזען דעם קעניג, און זענען נישט געווען גענוג איידל צו אויפאפן עפעס א באגריף מיט וואס זיי זענען נישט אויפגעוואקסן און האבן דאס נישט געזען מיט די פלישיגע אויגן. ויהי היום, און דער מלך בכבודו ובעצמו איז אראפגעקומען אויף א באזוך אין יענעם דערפיל, און ער האט ארומשפאצירט אויף די גאסן צוזאמען מיטן מיניסטער פונעם דערפיל. אבער אנשטאט אז די פויערן זאלן זיך בוקן צום קעניג - האבן זיי זיך געבוקט און געפאלן צופוס פארן מיניסטער און אים צוגעטיילט דעם גרעסטן כבוד, און אויפן קעניג האבן זיי זיך גארנישט אומגעקוקט. נו, וויאזוי פילט יעצט דער מיניסטער? איז דען פארהאן א הוה אמניא, אז דער מיניסטער שפירט עפעס א משוה 'תענוג' - אין דעם כבוד וואס מען טיילט אים צו? דער כבוד רעדט דען עפעס צו אים? ער דארף דען יעצט אפירזוכן עפעס אן עצה פון 'עפר רמה ותולעה' - כדי נישט צו ווערן גרויס ביי זיך? זיין פנים פלאמט דאך פאר 'בושה' ער שפירט דאך יעדע רגע, ווי ער האלט עס נישט אויס! ער וואלט געוואלט, אז דער ערד אונטער אים זאל זיך עפענען און אים איינשלונגען! דא שטייט דער מלך, און מענטשן זענען מיר מכבד! ער פרויבירט זיי מרמז צו זיין, אז ער איז נישט דער מלך און זיי זאלן זיך בוקן צום מלך, אבער צו זיין גרויס באדויער פארשטייען זיי נישט די אלע רמזים.

עס איז נישט קיין כבוד - עס איז בזיונות

האט דער רוזינער אויסגעפירט דעם נמשל: "ווען די חסידים שטייען ארום און טיילן מיר צו כבוד - שטייט דאך דא דער רבנו של עולם וועלכער איז 'מלא כל הארץ כבודו'! ליידיער זענען זיי מגושם און האבן נישט קיין שכל מכבד צו זיין דעם רבנו של עולם! אבער איך, וואס איך ווייס דאך יא אז דער רבנו של עולם שטייט דא, און איך דארף אויסהאלטן אזעלכע בזיונות ווי מען איז מיר מכבד פארנט פונעם מלך - איז דאך נישטא קיין גרעסערע בושה! איך דארף נישט זוכן קיין שום עצה אויף 'ענוה'! דער כבוד רעדט בכלל נישט צו מיר! וואס כבוד? ווען כבוד? דא שטייט דאך דער רבנו של עולם!"

נקודות:

יעדעס מאל וואס א צדיק קומט אָן צו א געוויסע נייע מדרגה - שפירט ער זיך ווי א גרינער... ער איז ערשט יעצט אנגעקומען אין דער נייער וועלט, און ער איז נאכנישט פון די גרויסע חברה דא... פארקערט, ער איז ממש פון די נידריגסטע פון דעם עולם! ער זעט זיך אזוי ווייט פונעם שלימות! און דאס ברענגט אים א געוואלדיגן שפלות

~

אנשטאט צו נעמען תענוג פון 'גאוה', זאל ער נעמען תענוג פון 'ענוה': "אה, דער רבנו של עולם איז אזוי גוט צו מיר! אזא רחמן וועלכער האט פשוט ליב צו טון גוטס מיט מיר פאר אומזיסט - אָן דעם וואס עס זאל זיך מיר קומען! און נישטאמאל וויל ער מיך מאכן שפירן שלעכט און זיך שעמען פון אים!

איז נישט פארהאן בלויז איין געוויסער 'שלימות', נאר עס איז דא אָן א שיעור שלימות! העכער און העכער - וואס א מענטש קען אלץ זוכה זיין דערצו.

פון דעם 'גרויסן' כתה ט' אינגל - ווערט א 'קליינער' ישיבה בחור'ל

מען קען צושטעלן א דוגמא: דער אינגל פון כתה ט' וועלכער לערנט אין א קליין חדר'ל - שפירט זיך ווי דער בעסטער און גרעסטער אינגל, ווייל אין זיין קליין וועלטל איז נישטא גרעסערס פון אים. אבער ווי נאר ער וועט שטייגן און גיין אביסל העכער, וועט ער אריינגיין אין א גרויסע ישיבה, וואס דארטן טוט זיך א וועלט פון עלטערע בחורים תלמידי חכמים און לומדים, און אויפאיינמאל וועט ער שפירן: "איך בין דא דער קלענסטער! איך בין אזוי ווייט פונעם מושג 'שלימות' - לויט די מושגים פון 'ישיבה'!". אזוי אויך, יעדעס מאל וואס א צדיק קומט אָן צו א געוויסע נייע מדרגה - שפירט ער זיך ווי א גרינער... ער איז ערשט יעצט אנגעקומען אין דער נייער וועלט, און ער איז נאכנישט פון די גרויסע חברה דא... פארקערט, ער איז

<< המשך בעמוד הבא

ממש פון די נידריגסטע פון דעם עולם: ער זעט זיך אזוי ווייט פונעם שלמות! און דאס ברענגט אים א געוואלדיגן שפלות.

ער ווערט געוואויר אז ער האט נאך קיינמאל נישט געדאווענט

מען וועט עס אויסשמועסן בפרטיות, און אנכאפן א דוגמא פון תפלה: א בחור האט זיך שטארק גענומען צום דאווענען, ער האט אריינגעלייגט כוחות יעדן טאג זיך צו גרייטן צום דאווענען, און זיך צו שטעלן דאווענען מיט כונה, מיט א קול און מיט א חיות. ביז דער רבנו של עולם האט געהאלפן, אז ער האט באקומען פון הימל א מתנה, אז ער האט אנגעהויבן צו שפירן א מוראדיגן 'דבקות' ביים דאווענען. אמאל פלעגט ער זיך דארפן רייסן צו קענען אינזין האבן יעדעס ווארט, און אז דער קאפ זאל אים נישט אוועקפליען, אבער היינט דארף ער זיך שוין נישט רייסן דערצו, ווייל ער שפירט ממש דעם מתקיות פון 'שכינה כנגדו'. אבער דאס בלייבט נישט בלויז ביי דעם, נאר צוזאמען מיט דער מדרגה אין תפלה - קומט אויך מיט א ווייטערדיגע און גרעסערע 'השגה' אינעם גאנצן וועלט פון תפלה: ער שפירט, אז דאס וואס ער האט שוין זוכה געווען צו אנטדעקן אין תפלה, איז ממש בלויז א 'טעימה' פון דער ריכטיגער מדרגה פון תפילה! עס איז בלויז א משהו פון א ריזיגע זאך! איידער ער האט באקומען דער מדרגה פון 'דבקות' ביים דאווענען - האט ער געמיינט אז ער דאוונט זייער גוט, און ער האט נישט געזען וואס עס קען שוין זיין מער. אבער יעצט, נאכדעם וואס מען האט אים געגעבן פון הימל א טעם אין דאווענען - זעט ער ערשט: **אז ער האט נאכנישט געוואוסט ביז היינט וואס עס הייסט דאווענען! ער הייבט אָן צו פארשטיין, אז ער האט נאכנישט אנגעהויבן ריכטיג צו דאווענען! זיין דאווענען ביז היינט - הייסט נישט באמת געדאווענט!** ערשט יעצט ווערט ער געוואויר עפעס א השגה פונדערווייטנס, וואס תפילה מיינט!

אויב ער ווערט גרויס ביי זיך - א סימן אז דאס איז נישט מצד הקדושה

טאמער א מענטש באקומט א געוויסע געשמאק אין דאווענען, און ער ווערט גרויס ביי זיך, שפירנדיג אז ער האט עפעס קונה געווען - איז א שטיקל ראיה אז ער איז קיינמאל נישט אריין אין דער וועלט פון תפלה! ער האט זיך אפער באקוועם געמאכט אינעם קליין חדר'ל פון תפלה, אבער ער שטייט נאך אינדרויסן! ווייל טאמער וואלט ער עכט אריינגעגאנגען אינעווייניג, וואלט ער באקומען א השגה פון ווייטקייט און גרויסקייט, און ער וואלט זיך נישט געקענט שפירן גרויס מיט זיך.

ווי זיס איז צו דאנקען דעם רבוש"ע אויף אלעס

כלל הדברים: יעדע מדרגה וועלכע קומט פון א ריכטיגן מקור - קומט צוזאמען מיט ענוה און שפלות. ווייל דאס איז דער אופן פון 'במקום גדולתו' שם אתה מוצא ענוותנות! און דערפאר פלעגט מען זען ביי די אמת'ע צדיקים אזא מין שפלות, אז די וועלכע שטייען אינדרויסן פון 'מחנה דקדושה', פארשטייען נישט וויאזוי מען קען זיין אזוי שפלות. אבער דאס אלעס קומט פון זיין פשוט'ן שירות, וואס ער איז נישט קיין שוטה און ער ווייטט זייער קלאר, אז אזעלכע מדרגות קומט נישט פאר זיין עבודה, נאר דאס איז ממש א 'מתנת חנם'. און צוזאמען מיט דער מדרגה ווערט אויך בייגעלייגט א השגה אין גרעסערס, וועלכע שטעלט אין שאטן אלע זיינע מדרגות וואס ער האט שוין ביז יעצט זוכה געווען. און דאס איז נישט שווער און אנגעשטרענגט, **נאר עס איז זייער נאטורליך און געשמאק: עס איז זייער בא'טעמ'ל מכיר צו זיין, אז אלעס איז חסדי ה'! אלעס איז דער אויבערשטער, און אין בייך נארנישט!**

אנשטאט הנאה האבן פון גאווה - האב הנאה פון ענוה

לעובדא למעשה: א בחור דארף זיך מחנך זיין צו גיין אויף דער דירעקציע פון 'ענוה' און שפלות, און נישט אויף דער פארקערטער דירעקציע. און אפילו אויב ער ווייטט נאכנישט גענוי וואס עס מיינט ענוה - זאל ער זיך כאטש צוריקהאלטן פון אליינס אויסרימען די אייגענע מעלות. אזוי אויך, זאל ער נישט נעמען קיין תענוגים ביי זיך פון זיינע הצלחות, און נישט טראכטן אזויפיל פונעם 'איך' און נאכאמאל 'איך', נאר ער זאל טראכטן מחשבות פון 'אין עוד מלבדו' - אלעס וואס איך פארמאג, איז חסד פון אן אנשטאט צו נעמען תענוג פון 'אוהב', זאל ער נעמען תענוג פון 'ענוה': "אה", דער רבנו של עולם איז אזוי גוט צו מיר! אזא רחמן וועלכער האט פשוט ליב צו טון גוטס מיט מיר פאר אומזיסט - אָן דעם וואס עס זאל זיך מיר קומען! און נישטאמאל וויל ער מיך מאכן שפירן שלעכט און זיך שעמען פון אים! אה, אזא גוטער באשעפער!"

גאלדענעם טראָלץ' (ראיתי את שני הצדיקים משוחחים, וחפס אותי פחד, איך שהיה נראה כאשר הם משוחחים, אבי הק' עם הרה"ק מאפסא עם עטרת הזהב).

אחר זמן מה, כאשר סימנו שני הצדיקים לשוחח ביניהם, קרא הרה"ק מאפסא אל הרה"א, ואמר לו: 'אליעזר! מיט אים זאלסטו שוין נישט לערנען! (אליעזר! יותר אל תלמד איתו!). אבל גם ממנו לא רצה הרה"א לקבל את הדברים כחוק בלי טעם, וטען גם לפניו למה לא ילמד עמו, והרי יש לו ממנו תועלת רבה כל כך. אמר לו הרה"ק מאפסא: 'אליעזר! מ'קען דיר נישט מסביר זיין אז דו זאלסט פארשטיין וואס אונז פארשטיין מיר, אויב מען וועט נעמען פון א גרויסע כלי און אריינגיסן אין א קליינע כלי, וועט זיך עס איבער גיסן, דו קענסט נישט פארשטיין וואס אונז פארשטיין מיר, איך זאג דיר, מיט אים זאלסטו נישט לערנען! (אליעזר! אין אנו יכולים להסביר בכדי שתבין את מה שאנו מבינים, אם יקחו את תוכנו של כלי גדול וישפכוהו לכלי קטן, הרי יעלה על גדותיו וישפך, אין אתה יכול להבין את מה שאנו מבינים, אני אומר לך, כי איתו אל תלמד!). והוסיף ואמר לו: 'וויסן זאלסטו אז פאר משיח וועט קומען, וועלן זיין רבי'ס און רבי'ס, און זיי וועלן נישט ווערד זיין' (דע לך כי לפני ביאת המשיח, יהיו רבי'ס לרוב, ולא יהיו שוים) ברוכותו לרמוז לו להיזהר שלא להיות מצדיקים כאלו. נרעד הרה"א, כי הבין אשר 'לפני ביאת המשיח' הכוונה היא לדורו, וכי אין יוכל בעצמו להינצל שלא להיות מאותם הרבי'ס. אמר לו הרה"ק מאפסא: 'די עצה איז, אז מען וויינט זיך גוט אויס 'זהאר עינינו בתורתך' און דעמאלט איז דער רבנו של עולם מאיר עינים אז מען זאל נישט זיין פון די רבי'ס' (העצה היא, לבכות מעומק הלב בבקשת 'זהאר עינינו בתורתך' ואז מאיר הקב"ה את העינים שלא להיות מאותם הרבי'ס). אחר שחיהו לו עם הרה"ק מאפסא, קיבל הרה"א את דברי אביו עם הרה"ק מאפסא, ולא הוסיף לדון בדבר אלא עזב את החברותא. [נומבן מאליו לכל חכם ומבין מדעתו, כי דברים אלו הינם עניינים עמוקים בדרכי הצדיקים, הנוגעים ברזין דרוין מכבשונו של עולם, אשר מי יעמוד בסוד קדושים].

• בעירו של הרה"ק מאפסא היה דר איהו פושע ישראל שלא היה שומר תורה ומצוות כמעט רח"ל, אבל הרה"ק מאפסא היה מקרב אותו ביותר ומראה לו חביבות גדולה. פעם שאלו אותו החסידים על הדבר, למה הוא מקרב אותו כל כך. אמר להם הרה"ק מאפסא כי כתוב על לעתיד לבא 'והביאו את כל אחיהם מכל הגוים מנחה לה' (ישעיה סו, יט) שהגויים יביאו את בני ישראל מתנה אל המשיח. פנה אליהם הרה"ק מאפסא ושאל אותם: 'וועם וועלן זיי ברענגען? אידן אזוי ווי מיר און ענק? אונז, ווען מיר וועלן הערן אז משיח קומט, וועט מען דען ווארטן אז די גוים זאלן אנטקעגן משיח? נאר מ'וועט ברענגען אזעלכע אידן וואס ווייסן גארנישט פון תורה ומצוות, וואס אפילו ווען זיי וועלן הערן אז משיח קומט, וועלן זיי נישט גיין, וועלן די גוים דארפן פשוט ברענגען א מתנה פאר משיח דעם איד' (וכי את מי יביאו? יהודים כמוני וכמוכם? הרי אנו, כאשר רק נשמע שמשיח בא, וכי נמתין שגויים יביאו אותנו אל משיח? הרי תיכף נרוץ לקראת משיח! אלא יביאו יהודים כאלו שאינם יודעים כלל מן התורה והמצוות, אשר אפילו כאשר ישמעו שמשיח מגיע, לא ילכו, ויטורכו הגוים פשוט להביא מתנה למשיח את זה היהודי). סיים הרה"ק מאפסא 'נו, דער מתנה פון משיח זאל איך נישט ליב האבן? ס'איז דאך משיח'ס מתנה! (נו, וכי את המתנה של משיח לא אוהב? הרי זה המתנה של משיח!). ואכן ידוע כי ציוה לקרוא לספרו הק' בשם 'אוהב ישראל' מחמת רוב אהבת ישראל שהיתה בוערת בו.

• הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפסא זי"ע היה נוהג ללכת עם 'גאלדענעם טראָלץ' דהיינו עטרת זהב עם חוטי זהב התלויים בה כדרך השרים החשובים, והיא הייתה מונחת לו על הספאדיק' שלו. והיה נוהג כך לפי שהיה רגיל לכנות את עצמו 'מלך ישראל וגואלו', ולכן נהג במנהג שררה זה.

פעם אחת ביקר הרה"ק מאפסא אצל הרה"ק הרבי ר' ברוכ'ל ממעזיבו זי"ע ושוחח עמו, והנה דרכו בקודש של הרה"ק מאפסא היתה להתלהב בדביקות הרבה פעמים במשך היום, ובאותה שעה היה רגיל לומר בנעימה מיוחדת: 'אָך אָך רבונא דעלמא כולא', וכך היה עושה בכל עת. ואפילו באמצע שהיה מדבר עם בני אדם, היה פתאום מתלהב באמצע השיחה ואומר בדבקות: 'אָך אָך רבונא דעלמא כולא'. וכך גם אירע באמצע שיחה זו שדיבר עם הרבי ר' ברוכ'ל, אשר באמצע שיחתם התלהב הרה"ק מאפסא בדבקות ואמר: 'אָך אָך רבונא דעלמא כולא'. והנה הרבי ר' ברוכ'ל היה נוהג בקפדנות על פי דרכו בקודש כידוע, ובשמעו את הרה"ק מאפסא מתלהב בדבקות, פנה אל הגבאי שלו ואמר אליו בלשון תרעומת: 'דו ביסט עפעס געוועהן אין לייפציג לעצטנס? פארוואס האסטו מיר נישט געקויפט אביסל דבקות?! איך זעה דער איד האט דבקות, און איך האב גארנישט קיין דבקות! (האם היית בלייפציג לאחרונה? - שם היה היריד הגדול שבו מכרו הרבה דברים - אם כן למה לא קנית לי קצת דבקות?! הנה אני רואה כי ליהודי זה יש דבקות, ואילו לי אין שום דבקות!). ענה הרה"ק מאפסא ואמר לו: 'מיט וועם טשעפעט איר?! איר ווייסט אז איך בין מלך ישראל וגואלו?! (את מי אתם מקניטים?! האם אתם יודעים כי אני הנני מלך ישראל וגואלו?!).

• דרכו בקודש של הרה"ק מראפשיץ זי"ע היתה להסתיר מעין כל רואה את העניינים הנעלים הפנימיים והמדרגות הגבוהות, והיה נוהג בחומרה רבה עם כל מי שהיה מגלה את מדרגותיו שהעניקו לו מן השמים. מעשה היה צדיק אחד אשר בצעירותו שהה הרבה בראפשיץ, והיה ידיר קרוב של הרה"ק הר"א מדיוקוב זי"ע, ולמדו יחד בחברותא. פעם אחת נכנס אותו צדיק אל הרה"ק מראפשיץ, וסיפר לו כי הוא רואה 'מדרגות' בשעת תפלתו [נשמגלים לו מן השמים עניינים נעלים, כגון שהוא רואה עמוד של אש או שאר דברים נשגבים שלא כדרך הטבע]. וכאמור היה הרה"ק מראפשיץ מקפיד על כך מאד, ובתחילה ניסה לרמוז לאותו צדיק שיחלד מסיפוריו, אבל הוא לא קיבל את ההומיז וההומיז לספר על מדרגותיו. מיד קרא הרה"ק מראפשיץ לבנו הרה"א, ואמר לו בתקיפות: 'אליעזר, מיט אים זאלסטו שוין מער נישט לערנען! (אליעזר! איתו אל תלמד עוד!). אבל דבר זה היה קשה מאד על הרה"א לקבל, מפני שהיה חברו הטוב אשר היה מופלג בצדקותו ומדרגותיו הנעלים, וקיוה הרה"א לקבל ממנו הרבה תועלת. ביקש הרה"א וטען לפני אביו כי הם חברים טובים כל כך, ולמה לא ילמדו ביחד, וכך נשא ונתן עמו בכמה טענות ובקשות, כי מאד היה קשה בעיניו לקבל את דברי אביו הק' בזה.

אכן מן השמים נסתבב, כי באותה שעה שדיבר הרה"ק מראפשיץ עם בנו הרה"א אודות ענין זה, פתאום הגיע הרה"ק מאפסא לבקר אצל הרה"ק מראפשיץ. ויהי עם בואו קרא לו הרה"ק מראפשיץ לצד החדר, וכך נעמדו ושוחחו יחידיו.

לימים סיפר הרה"א עובדא זו לבניו, ואמר להם: 'איך האב געזעהן די צוויי צדיקים שמועסן, האט מיר אנגעכאפט א פחד, וויאזוי ס'האט אויסגעזעהן ווי זיי שמועסן, דער טאטע מיט'ן הייליגן אפטער מיט'ן